

Dosarul nr. 2ra-615/21

Prima instanță - (Judecătoria Cimișlia, sediul central) jud.: I. Volcovschi
Instanța de apel – (Curtea de Apel Comrat) jud.: G. Colev, Ș. Starciuc, A. Curdov

DECIZIE

14 aprilie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Mariana Pitic
Dumitru Mardari

examinând recursurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Cuciaș Tatiana împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin tragerea ilegală la răspunderea penală și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 29 decembrie 2020,

c o n s t a t ă :

La 19 septembrie 2019, Cuciaș Tatiana a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, prin care a solicitat încasarea cu titlu de prejudiciu moral a sumei de 40 000 lei pe care o consideră drept una rezonabilă în coraport cu suferințele morale cauzate, suma de 4 800 lei cu titlu de prejudiciu material și a sumei de 2 000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că, Cuciaș Andrei a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (1) Cod penal.

Prin sentința Judecătoriei Cimișlia din 10 iunie 2016, Cuciaș Andrei învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (1) din Codul penal, a fost achitat pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Prin decizia din 21 septembrie 2016 a Curții de Apel Chișinău, a fost menținută sentința Judecătoriei Cimișlia din 10 iunie 2016, care ulterior a devenit irevocabilă.

La 11 decembrie 2016 Cuciaș Andrei a decedat, iar moștenitor legal a devenit Cuciaș Tatiana, soția defunctului.

Reclamanta consideră că, la caz sunt aplicabile prevederile art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Cuciaș Tatiana a indicat că, pentru apărare în prima instanță, Cuciaș Andrei a achitat onorariul avocatului în sumă de 4500 lei, iar pentru deplasările la ședințele Curții de Apel Chișinău, au fost suportate cheltuieli în sumă de 320 de lei.

Astfel, reclamanta a invocat că prin tragerea ilegală la răspundere penală a lui Cuciaș Andrei, acesteia i-au fost cauzate suferințe morale, prin aceea că, a rețrăit enorm când soțul ei era citat la organul de urmărire penală și judecată, când vedea cum se consumă Cuciaș Andrei în legătură cu învinuirea ilegală, reieșind din faptul că familia are o bună reputație în localitate, nici unul dintre soți nu a fost în conflict cu legea.

Totodată a menționat că anume acest caz a accelerat decesul soțului său.

Prin hotărârea Judecătoriei Cimișlia, sediul central din 26 iunie 2020 cererea de chemare în judecată înaintată de către Cuciaș Tatiana împotriva Ministerului Justiției privind repararea prejudiciului cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală, și compensarea cheltuielilor de judecată, s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 16 iulie 2020, avocatul Berezovschi Vladislav, acționând în interesele Tatianei Cuciaș, a declarat apel solicitând casarea hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care să fie admisă integral cererea de chemare în judecată depusă de Cuciaș Tatiana.

Prin decizia Curții de Apel Comrat din 29 decembrie 2020, s-a admis apelul declarat de avocatul Berezovschi Vladislav în interesele Tatianei Cuciaș.

S-a casat integral hotărârea judecătoriei Cimișlia, sediul central din 26 iunie 2020, și s-a pronunțat o decizie nouă prin care:

S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul Cuciaș Tatiane sumă de 30000 (treizeci mii lei), cu titlu de prejudiciu material sumă de 4800 (patru mii opt sute lei).

S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Tatianei Cuciaș compensarea cheltuielilor judiciare legate de asistență juridică în sumă de 2000 (două mii lei).

În rest pretențiile reclamantei privind satisfacția echitabilă, s-au respins.

La 24 februarie 2021, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 29 decembrie 2020 solicitând, admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Comrat din 29 decembrie 2020 și menținerea hotărârii Judecătoriei Cimișlia, sediul central din 26 iunie 2020.

În motivare, a indicat că decizia instanței de apel este neîntemeiată.

Instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral.

Cuciaș Tatiana nu a prezentat careva probe concludente prin care să ateste faptul că bănuiala sa ar fi avut careva efecte negative asupra reputației sale.

Conform legislației procesual penale, organul de urmărire penală este în drept să efectueze acțiuni de urmărire penală necesare pentru stabilirea adevărului și apărarea intereselor altor persoane inclusiv interesele statului, iar din materialele cauzei rezultă că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală nu au fost declarate ilegale și ca urmare, nu sunt întrunite condițiile impuse imperativ de lege, atragerea ilegală la răspundere penală și pretențiile reclamantei urmează a fi respinse.

Recurentul consideră neîntemeiată decizia instanței de judecată privind încasarea prejudiciului material cu titlu de asistență juridică, întrucât în speță sunt inaplicabile prevederile Legii nr. 1545-XIII din 25.02.1998.

Ca temei de drept al recursului, recurentul a invocat prevederile art.432 alin.(2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

La 18 martie 2021, Procuratura Generală a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Comrat din 29 decembrie 2020 solicitând, admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Comrat din 29 decembrie 2020 și menținerea hotărârii Judecătoria Cimișlia, sediul central din 26 iunie 2020.

În motivare a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel.

Instanța de apel eronat a interpretat prevederile art.3 din legea nr.1545-XII din 25 februarie 1998.

În cadrul cauzei penale Cuciaș Tatiana nu avut nici o calitate procesuală, nu a participat la nici o acțiune procesuală care limitează drepturile persoanelor fizice, în privința sa nu a fost emisă nici o sentință de achitare.

Statut de bănuț, învinuit a avut Cuciaș Andrei și în privința sa a fost emisă sentința de achitare, respectiv, anume el avea dreptul să înaintaze o astfel de acțiune în instanța de judecată.

Astfel, repararea prejudiciului are drept scop oferirea unei satisfacții victimei și chiar dacă suferința s-a cauzat prin încălcarea unui drept patrimonial, poate fi acordată doar victimei.

Recurentul a menționat că, Cuciaș Tatiana nu a prezentat careva probe care ar confirma prejudiciul moral care i-ar fi fost cauzat prin acțiune ilegale ale organului de urmărire penală și prin ce anume s-a manifestat.

Ca temei de drept al recursului, recurentul a invocat prevederile art.432 alin.(2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

Cu referire la termenul de depunere a recursurilor, Colegiul menționează că dispozitivul deciziei Curții de Apel Comrat a fost pronunțat la 29 decembrie 2020.

Conform art.434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

La 03 februarie 2021 instanța de apel a expediat în adresa părților copia deciziei motivate.

Ministerului Justiției a depus recurs la 24 februarie 2021.

Procuratura Generală la 18 martie 2021, invocând că a recepționat copia deciziei Curții de Apel Comrat la 04 februarie 2021, anexând în acest sens, copia scrisorii de însoțire a Curții de Apel cu aplicarea sigiliului de intrare a Procuraturii Generale datat cu 04 februarie 2021 (f.d. 216).

Respectiv, cererile de recurs sunt depuse în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 12 martie 2021, Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimaților copia recursului, informând despre necesitatea depunerii referinței în termen de o lună de la data primirii scrisorii, corespondența fiind recepționată, potrivit avizelor de recepție (f.d.206-211).

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 07 aprilie 2021, recursurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală au fost declarate admisibile.

Potrivit art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă reglementează că, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Conform art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În temeiul art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Examinând motivele de recurs, legislația aplicabilă în speță și situația de fapt, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise din următoarele considerente.

Prin cererea de chemare în judecată, Cuciaș Tatiana a solicitat repararea prejudiciului moral și material, ca urmare a tragerii ilegale la răspundere penală a soțului său, Cuciaș Andrei, în temeiul Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Colegiul reține că, Cuciaș Andrei, soțul Tatianei Cuciaș, a fost învinuit de către organul de urmărire penală de comiterea infracțiunii prevăzute de art.361 alin.(1) din Codul penal.

Prin sentința Judecătoriei Cimișlia din 10 iunie 2016, Cuciaș Andrei, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (1) din Codul penal, a fost achitat pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii, soluție care a fost menținută de Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 21 septembrie 2016, devenită irevocabilă prin neatacare.

Potrivit certificatului de deces nr. DC-IV 1490038, Cuciaș Andrei a decedat la 11 decembrie 2016 (f.d.4).

Conform certificatului de calitate de moștenitor, Cuciaș Tatiana este moștenitor după decesul soțului Cuciaș Andrei (f.d.5).

În temeiul art. 1432 alin. (1) Cod civil (în vigoare până la 01 martie 2019) moștenirea este transmiterea patrimoniului unei persoane fizice decedate (cel ce a lăsat moștenirea) către succesorii săi.

Art. 1444 alin. (1) Cod civil (în vigoare până la 01 martie 2019) stabilește că, patrimoniul succesoral include atât drepturile patrimoniale (activul succesoral), cât și obligațiile patrimoniale (pasivul succesoral), pe care cel ce a lăsat moștenirea le avea la momentul decesului.

Astfel, în temeiul art. 1500 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), Cuciaș Tatiana este moștenitor după decesul soțului său Cuciaș Andrei, și drept urmare, aceasta poate pretinde asupra unui drept patrimonial care a aparținut acestuia până la deces.

În sensul art.453 alin. (1) din Codul civil patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate.

Deci, Cuciaș Tatiana este în drept de a pretinde repararea prejudiciului material cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești a soțului său, compuse din cheltuieli de asistență juridică care au fost suportate în cadrul dosarului penal, acesta fiind un drept patrimonial al ei.

În condițiile art. 15 alin. (1) din Codul civil, apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară, iar conform art. 53 alin. (2) din Constituție, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Art. 3 lit. b) din Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești reglementează că, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității.

Conform art.7 lit. g) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art.3 persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

Astfel, din contextul normelor citate rezultă că reclamanta poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești, dacă se constată o încălcare.

În speță, Cuciaș Tatiana în cererea sa de chemare în judecată a solicitat și încasarea prejudiciului material în mărime de 4800 lei, care constă din cheltuielile pe care le-a suportat în legătură cu derularea cauzei penale în privința soțului său,

dintre care suma de 4 500 lei pentru acordarea asistenței juridice și suma de 320 de lei cheltuieli de transport pentru deplasările la organele de drept.

Pentru a confirma cheltuielile suportate Cuciaș Tatiana a prezentat bonul de plată seria și nr. ES239719 din 30 decembrie 2018 pentru suma de 3 000 lei și bonul de plată Seria și nr.945586 din 19 septembrie 2016 pentru suma de 1 500 de lei și bonul de plată de procurarea combustibilului în sumă de 320 de lei.

Deci, probele respective dovedesc faptul că avocatul Vladislav Berezovschi a acordat asistență juridică lui Cuciaș Andrei, în cauza penală intentată în temeiul art. 361 alin.(1) din Codul penal.

În acest sens, Colegiul constată că, argumentele reclamantei precum că intentarea procesului penal în privința soțului său Cuciaș Andrei și ulterior achitarea acestuia, sunt acțiuni care cad sub incidența art. 3 alin. (1) lit. b) și art. 7 lit. g) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Respectiv, îi oferă acesteia, în calitatea sa de moștenitor legal al soțului său, dreptul de a pretinde compensarea prejudiciului material cauzat ca urmare a reabilitării soțului, fiind pronunțată sentință de achitare, drept urmare instanța de apel corect i-a acordat despăgubirea materială.

Cât privește cerința cu privire la încasarea cheltuielilor suportate pentru acordarea asistenței juridice în prezenta cauză, confirmată prin bonul de plată Seria EZ nr. 945964 din 16 septembrie 2019, eliberat de către CA „Vladislav Berezovschi”, în sumă de 2 000 lei, instanța de recurs, de asemenea, o consideră întemeiată, fiind o sumă reală, necesară și rezonabilă.

În astfel de circumstanțe nu pot fi reținute alegațiile formulate în recursuri cu privire la ilegalitatea deciziei instanței de apel în partea despăgubirii materiale, deoarece sunt justificate și se combat prin constatările relatate.

Cu referire la pretenția Tatianei Cuciaș privind repararea prejudiciului moral, Colegiul reține.

Prejudiciul moral este definit ca o atingere adusă personalității umane și care se manifestă prin suferința fizică sau morală, pe care le resimte persoana.

În stabilirea existenței unui prejudiciu trebuie luat în calcul caracterul și importanța valorilor nepatrimoniale, cărora a cauzat prejudiciul, situația personală a persoanei.

Deci, caracterul suferințelor trebuie privit în legătură cu particularitățile individuale ale persoanei, suferințele morale, psihice și alte emoții negative.

Cuantificarea prejudiciului moral nu este supusă unor criterii legale de determinare, daunele morale se stabilesc prin apreciere, ca urmare a aplicării criteriilor referitoare la consecințele negative suferite de cei în cauză, importanța valorilor lezate, măsura în care acestea au fost lezate, etc.

La caz, reclamanta a specificat că un prejudiciu moral i s-a cauzat ei personal, prin faptul că soțul său Cuciaș Andrei a fost tras ilegal la răspundere penală, retrăind pentru situația acestuia și fiind afectată reputația familiei în localitate.

Potrivit art. 1422 alin.(1) Cod civil până la modernizare în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de

judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Deci, prejudiciul moral se stabilește prin apreciere, în raport cu consecințele negative suferite de victima pe plan fizic, psihic, valorile lezate, măsura în care au fost lezate, intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării, măsura în care i-a fost afectată situația familială.

Aceste criterii sunt subordonate condiției aprecierii prejudiciului moral, pe o bază echitabilă, corespunzătoare prejudiciului real și efectiv produs.

Or, la caz, reclamanta nu demonstrat că anume ei i-a fost provocat un prejudiciu moral, fiindu-i afectată în mod grav reputația, demnitatea și onoarea în urma condamnării ilegale a soțului său.

Prejudiciul moral se stabilește în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărui caz.

Colegiul reține că, reclamanta nu a prezentat probe prin care să confirme că, atingerea vreunui dintre atributele esențiale ale persoanei ei care să fi generat, în mod esențial, producerea unei suferințe morale a cărei intensitate să facă necesară acordarea unor daune morale, în urma tragerii la răspundere penală a soțului său.

Astfel, concluzia instanței de apel precum că, dreptul de a cere despăgubiri morale îl are inclusiv și Cuciaș Tatiana, este eronată.

Or, cauzarea unui prejudiciu moral este necesar a se raporta la totalitatea factorilor care au cauzat prejudiciul, însă la caz, argumentul reclamantei precum că a re trăit emoțional când soțul său era citat la organul de urmărire penală, nu este demonstrat.

În condițiile în care reclamanta nu a probat că a suferit careva emoții, consecințe negative, stări trăite personal, ca urmare a tragerii ilegale la răspundere penală a soțului său, nu poate fi justificată acordarea prejudiciului moral.

Reclamanta susține că există o legătură de cauzalitate între tragerea la ilegală la răspundere penală a soțului ei și emoțiile care le-a trăit în legătură cu acest fapt.

Însă, reieșind din constatările relatate, instanța de recurs reține netemeinicia acțiunii în privința acestui capăt de cerere, deoarece în speță nu a fost demonstrat un astfel de prejudiciu suportat de Cuciaș Tatiana, în temeiul art. 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Din motivele expuse, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, cu casarea deciziei instanței de apel în partea admitterii pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral și emiterea în această parte a unei hotărâri noi prin care cerința Tatianei Cuciaș privind repararea prejudiciului moral, se respinge ca neîntemeiată.

În rest, decizia din 29 decembrie 2020 a Curții de Apel Comrat, se va menține.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admit recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Se casează decizia din 29 decembrie 2020 a Curții de Apel Comrat, adoptată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Cuciaș Tatiana împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală privind repararea prejudiciului cauzat prin tragerea ilegală la răspunderea penală și încasarea cheltuielilor de judecată, în partea reparării prejudiciului moral și în această parte se emite o hotărâre nouă, prin care:

Cererea Tatianeii Cuciaș privind încasarea prejudiciului moral, se respinge ca neîntemeiată.

În rest, decizia din 29 decembrie 2020 a Curții de Apel Comrat, se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Mariana Pitic

Dumitru Mardari